

# EPILOG

## I.

### 1. Inför det okända

I ett öppet samhälle, där det mesta är allmänna handlingar, tillgängliga för envar, är det svårt att hålla den intresserade i ovetenskap om vad som tilldrar sig, även om det kan kosta vederbörande en del möda att hålla sig à jour med händelseutvecklingen. Juridiska institutionen i Stockholm har ofta gjort den erfarenheten.

Vid banketten i Oslo 14.6.2003 lovade prefekten, professor Ronnie Eklund, att göra sitt bästa för att övningen skulle fortleva i en eller annan form. Om det skulle ske med min medverkan eller utan denna utsades inte, och Club Munch Andersens förord i musikalisk form för det förra alternativet kommenterades aldrig. Småningom fick jag klart för mig att prefekten i skrivelse 14.7.2003 meddelat advokatklubbarna att han planerade en överläggning med företrädare från andra nordiska lärosäten "som sänder studenter till denna tävling", och senare också kallat representanter för de berörda universiteten till ett möte på Juridiska fakulteten i Stockholm 29.8.2003

Inbjudningarna var i allmänhet adresserade till professorer vilka helt saknade kännedom om tävlingen. Två dagar innan – 27.8.2003 – kommunicerades med de tillresande ett dagen innan författat PM angående rättegångstävlingen. Det låg till grund för överläggningarna 29.8 och innehöll bl.a en resumé av övningens historia och juridiska förutsättningar – en resumé som f.övr. innehöll ett flertal felaktigheter. Innehållet återges i korthet i IOIR nr 136, s 71. Av de inbjudna uteblev Universitetet i Bergen. Vissa av universiteten skickade underordnade representanter men adjungerade företrädare för resp. klubb som sakkunnig konsult; universiteten själva hade normalt ingen insikt om tävlingen eftersom denna besörjts av klubbarna som var självständiga oberoende juridiska enheter. På detta vis deltog Reykjavik och Tromsø. Från Aarhus kom allenast Claus Vang Madsen från Club Munch Andersen. Helsingfors representerades av Martin Björklund som tävlat en gång för Club Lejonhjärta. Uppsala representerades av numera professor Iain Cameron och Köpenhamn av professor Hjalte Rasmussen. Oslo representerades av advokat Ola Melsted, och Lund av studierektor Birgitta Edebalk.

Genom tillmötesgående från en av advokatklubbarna fick jag del av dokumentationen och deltagarlistan och kunde sålunda på avstånd följa vad som tilldrog sig.

I skrivelse till domarna, daterad 15.9.2003, avgav prefekten Eklund – framgick det så småningom – rapport avseende det aktuella läget. Däri utfördes bl.a. följande:

Överläggningen hölls den 29 augusti i Stockholm. Endast Bergen uteblev. Vid denna överläggning genomgicks ett antal punkter som har med arbetets fördelning att göra, dvs. vad som ska göras centralt respektive lokalt inför tävlingen för att minska de administrativa transaktionskostnaderna. De församlade var eniga på nästan varje punkt. På en punkt avvek de närvarandes mening från min uppfattning. Jag hade föreslagit att årsskriften avvecklas – den är för dyr att producera. Det tycktes dock vara en allmän uppfattning att någon form av årsskrift bör tas fram, i starkt bantad form. Jag anförroddes att ta upp frågan brevledes med advokatklubbarna därför att det sades att klubbarna var starkt intresserade av att en årsskrift sammanställdes.

Jag kan nu även presentera en ny kursledning för tävlingen. Mitt team utgörs av Ove

## Epilog

Bring, professor i folkrätt vid Stockholms universitet, och Percy Bratt, advokat, tillika vice ordförande i Svenska Helsingforskommittén. Bring har tidigare varit professor i samma ämne i Uppsala och även under en längre tid varit folkrättsakkunnig i det svenska utrikesdepartementet. De har jobbat ihop tidigare i frågor om mänskliga rättigheter. De besitter mycket stor kompetens. Arbetet fördelas dem emellan så att Bratt gör huvuddelen av arbetet medan både Bring och Bratt har att bedöma de skriftliga inlagorna.

Om en motsvarande redogörelse tillställts mig hade jag nog påpekat att kostnaderna för Årskriften aldrig belastat universitetet utan betalats av IOIR, varför resonemanget att den vore för dyr att producera knappast var relevant. Beträffande den Eklundska kursledningen – Bring och Bratt – kunde noteras att de mycket riktigt samarbetat i styrelsen för Svenska Helsingforskommittén.

Deras mest bemärkta insats där vad gäller de svenska förhållandena, som jag noterade, hade varit ett remissyttrande som förklarar det föreslagna maskeringsförbudet vid politiska demonstrationer vara stridande mot de mänskliga rättigheterna. Kritiken hade som bekant ingen effekt eftersom lagstiftning om maskeringsförbudet sedan kommit till stånd. Kritikens tyngd förutomstående dämpades förmodligen av att vad man tidigare uppnått på vänsterhåll var att man skulle kunna identifiera varje polisman som kommenderats till en demonstration genom att hjälmen försågs med synligt identitetsnummer (avsett att användas vid efterföljande processer mot polismännen), under det att de demonstrerande våldsverkarna (typ Göteborgskravallerna) icke skulle kunna identifieras. Helsingforskommitténs yttrande bar sålunda tydlig prägel av Bratts förflutna i Ordfront. Ehuru Bring i departementspromemorian Ds 1998:46 "Mänskliga rättigheter – mångas skyldigheter" (s 139) av Juridiska institutionen angivits såsom den ende som bedrev undervisning om mänskliga rättigheter vid institutionen, hade Bring mig veterligen i verkligheten alls ingen erfarenhet av Europaprocessen. Möjligen hade prefekten Eklund, som varit ansvarig för felinformationen i departementspromemorian, ansett sig icke kunna frånvika sina där givna upplysningar. Den erfarenhet av fingerad rättegång som Bring och Bratt besuttit torde ha begränsat sig till ett enkelt rättegångsspel inom folkrättsämnet, där studenterna tilldelades roller som parter och domare med Bring och Bratt m.fl. som konsulter, d.v.s. den modell som tillämpades på olika håll på 1960-talet i t.ex. arbetsrätten (se närmare min uppsats "Spelteknik i undervisningssyfte", IOIR nr 100, s 13–27, på s 16–17: "Domsskrivningsövningen"). Även om, denna modell varit pedagogiskt framgångsrik, skilde den sig himmelsvitt från en Moot Court Competition.

Enligt vad som småningom rapporterades till mig hölls 22.9.2003 sammanträde i Advokatklubbarnas Råd i närvaro av advokaterna Sven Unger och Kenneth Lewis, ordförande resp. custos i Club St Erik, samt rådmän Ingemar Persson, custos i Club Örnfoot. Gigi Fridfinnsdottir var ordförande, och tingsnotarien Isabelle Zeidan vice ordförande, båda i Club Brinnen Bodström. Man enades om att prefekten Eklunds förslag skulle vara utgångspunkten, men anmärkte att det icke fanns några formella hinder för att hålla tävlingen med Lunds universitet som bas.

Tydligt hade det varit fråga huruvida icke tävlingen måste *byta namn* av upphovsrättsliga skäl – d.v.s. namnet Sporrang Lönnroth var ett inarbetat varumärke, disponerat av prof. em. Jacob Sundberg som skulle hållas borta och därför icke kunde tillfrågas i saken. Det antecknades att "huruvida tävlingen av upphovsrättsliga skäl måste byta namn eller inte, är inte en fråga som ordförandena tar ställning till."

## Epilog

Beträffande *årsrapporten* antecknades följande:

Mötesdeltagarna är överens om att årsboken är mycket användbar när det gäller att marknadsföra kursen. Den utgör också ett stöd för undervisningen. Innehållet kan bantas ned, men lay-outen måste vara välgjord. En eventuell förändring av innehållet diskuteras. Förslag att kanske publicera kvalificerade artiklar om mänskliga rättigheter i årsboken. Det bör vara möjligt att söka finansiell hjälp från olika stiftelser för publiceringen. Frågan kvarstår dock vem/vilka som skall ansvara för innehållet i boken och publiceringen.

Rådsmötet diskuterade vagt att prof. em. Sundberg kunde engageras som *föreläsare i den fortsatta kursen* för att skapa en smidigare övergång och förhindra att tävlingen underminerades av personliga kontroverser och prestige.

Beträffande en *översyn av tävlingsreglerna* nämndes ett antal personer från Stockholms- och Uppsalaklubbarna såsom önskvärda ledamöter av den arbetsgrupp som hade översynen som uppgift, närmare bestämt : Kenneth Lewis, Monique Wadsted, Ola Brinnen, Lars Sandberg och Mattias Lindberg. Ingen av dessa hade dock tillfrågats i saken.

3.10.2003 befanns utlagt i korridoren utanför Viktoria Pettersons rum på 5 våningen i Frescati en kursbeskrivning för Praktisk Europaprocess, 10 poäng, med Bring och Bratt angivna som kursföreståndare och tidsförläggning till B-perioden vårterminen 2004. Tillkomsten av detta papper hade föregåtts av att jag tillfrågat henne ett par dagar innan hur det skulle bli med kursen i Praktisk Europaprocess och om den skulle ges under 2004, tilläggande att om inte Juridiska institutionen i Stockholm gav den var man i Lund betänkt på att ta över den. Viktoria Pettersson svarade att hon frågat prefekten Eklund i saken några dagar tidigare per e-mail men ännu inte fått något svar. Det framgick att kursbeskrivningen i huvudsak var ett plagiat av tidigare års kursbeskrivningar, bl.a. på så vis att beskrivningen talade om fingerade rättegångar inför Europeiska Kommissionen, vilken som bekant försvann 1.11.1998. – Jag tillskrev Bring samma dag och påpekade misstaget. En rättad kursbeskrivning tillkom några dagar senare.

Därefter anslogs vidlyftigt I förbindelsebanan annonser om informationsmöte om specialkursen Praktisk Europaprocess (PEP:en) som skulle hållas av Advokatklubbarnas Råd 6.11.2003 i Juristernas Hus. Jag förhörde mig med ledningen för Juristernas Hus några dagar i förväg om allt var i sin ordning och informationsmötet skulle äga rum. Det visade sig att Rådet icke hade utskänkningstillstånd utan tänkt sig att få draga fördel av ett samtidigt evenemang i huset av Juridiska Föreningen som hade vederbörligt tillstånd, men att Juridiska Föreningen dåmera flyttat sitt möte, varför tillståndsfrågan var kritisk.

På eftermiddagen 5.11.2003 underrättades jag per e-mail av Isabelle Zeidan att det blivit ändring av lokal och att man tvingats ”att flytta arrangemanget till Aula Magna, i en lokal som skall heta något i stil med ’Mezzaninen’”. Jag försåg då samtliga anslag om informationsmötet med ilsket röda lappar som upplyste att mötet i Juristernas Hus ”är flyttat till Mezzaninen I Aula Magna, 6 våningen (tag hissen t.v. vid stora ingången)”. Vid kontroll före mötets början befanns att en enkel papperslapp i A-4 format satts upp på dörren till Juristernas hus, meddelande att mötet flyttats till Aula Magna. Mötet samma kväll var nu välbesökt. Jag deltog själv och hälsade då på Jenny Liljeson som jag träffade för första gången. Intill dess hade hon hållit sig till incommunicado-linjen. Advokaten Percy Bratt höll föredrag om övningen och sade några vänligheter till mig.

## Epilog

### 2. Man gläntar på förlåten

I fax 15.11.2003 erhöj jag följande meddelande av advokaten Bertil Södermark :

Som Du kanske vet har [hovrättspresidenten] Johan Hirschfeldt tyckt det vara viktigt med någon ordning på den fortsatta utvecklingen av den av Dig startade process-tävlingen för studenterna. Han vill alltså hålla sin hand över det hela och önskar tillsammans med JR Lundius och Blomstrand träffa Dig för en diskussion. Han har emellertid bett mig att utvärdera Din principiella inställning och jag har sökt Dig över telefon utan resultat. Ring mig gärna i morgon eller måndag.

Jag ringde Södermark omedelbart och förklarade att jag givetvis inte hade något emot en sådan diskussion. Detta var första gången som ett samband på denna nivå aktualiserades. Något sammanträde kom emellertid aldrig till stånd, men Hirschfeldt ringde mig och förklarade att han ville hålla sin hand över övningen.

### 3. 'En tillfredsställande roll'

I rundskrivelse ang. Sporrang Lönnroth XX och det pågående ändringsarbetet, daterad 24.11.2003, anmärkte jag att

enligt uppgift har ett sammanträde ägt rum mellan prefekten Ronnie Eklund och de svenska domarna tisdagen den 18 nov. 2003 och överlämnades därvid åt Eklund att jämte amanuensen Jenny Liljeson (en av de tävlande för Club Brinnen Bodström i Oslo 2003) utarbeta nya stadgar för övningen. Jag har även haft kontakt med presidenten Johan Hirschfeldt i ärendet.

Därefter lämnade jag i skrivelsen följande långa redogörelse:

Enligt inhämtat besked har de Söderbergska stiftelserna vid sammanträde den 10 november 2003 tilldelat mig ett anslag om 200.000 kr för att åstadkomma en Årsskrift för övningen Sporrang Lönnroth XX, men med villkor att anslaget återgår om jag icke 'får en tillfredsställande roll'.

Vad som avses med en tillfredsställande roll för mig framgår inte omedelbart utan fordrar en genomgång av organisationen bakom övningen, en organisation som få utom Programledningen och hans amanuens haft anledning att sätta sig in i. Inför uppdraget att åstadkomma nya stadgar finns det därför anledning att orientera samtliga involverade rörande den hittillsvarande organisationen.

I Sverige har övningen givits som en specialkurs i Praktisk Europaprocess, 10 poäng, vid tre svenska universitet, i Stockholm med prof. em. Jacob Sundberg såsom kursföreståndare, i Uppsala med prof. Maja Kirilova Eriksson som kursföreståndare och i Lund med jur. dr. Ola Zetterquist som kursföreståndare. Organisationen vid övriga nordiska universitet har varierat. I Köpenhamn har universitetet givit tillstånd till att deltagande i övningen kunde avlösa ett 'kursusfag', d.v.s. en reguljär universitetskurs, men att det i övrigt icke bestod någon förbindelse mellan universitetet och Club Lannung som var anmäld som deltagare i övningen. Liknande medgivanden från de lokala universiteterna torde ha lämnats vid de andra orterna.

Inget universitet har sålunda haft någon jurisdiktion över de andra, och det är ett missförstånd att Stockholms Universitet skulle kunnat utöva någon sådan jurisdiktion. Vad som förekommit är att Juridiska Institutionen i Stockholm (JI) kontrakterat Institutet för offentlig och internationell rätt (IOIR, ett privaträttsligt organiserat institut,

## Epilog

fristående från universitetet) att genomföra kursen i Stockholm mot viss betalning. JI har också stått för kostnaderna för produktion och distribution av "the fact sheet" – händelseförloppet – , för distributionen av skriftväxlingen till alla klubbarna och för kostnaderna för domarpanelens resor och inkvartering, för att nämna de viktigaste posterna. För dessa poster har JI sökt med större eller mindre framgång soulagera sig genom bidrag från de andra universiteten. IOIR har sålunda varit den enda sammanhållande enheten i den nordiska organisationen och antagit benämningen *Programledningen*. Denna benämning kan alltså inte härledas till Stockholms Universitet, och uppsägningen av avtalet mellan JI och IOIR påverkar icke IOIRs uppgifter, allenast dess ekonomi. Universitetet figurerar icke i övningens stadgar (IOIR nr 84), allenast Programledningen, se Art. 1, vari också preciseras att övningen besörjs av IOIR och advokatklubbarna. Stadgarna har f.övr. skapats och bekostats av IOIR. Det står sålunda icke i JI:s makt att egenvilligt ändra stadgarna, allenast att åstadkomma konkurrerande stadgar för en övning som skulle ge JI jurisdiktion över de andra universiteten (vilket naturligtvis är möjligt med deras medgivande).

En realistisk analys av organisationen ger således vid handen att den vilar på de tolv *advokatklubbarna* som anmält sitt deltagande, icke på universiteten som allenast tillhandagår genom att på olika sätt låta klubbarnas tävlande tillgodoräkna sig sina ansträngningar inom ramen för universitetens poängtilldelningar.

Mot denna bakgrund framträder svårigheterna med formuleringen "en tillfredsställande roll", särskilt som anslaget icke får utdelas direkt till fysisk person. En oförändrad organisation skulle innefatta att anslaget utdelades till IOIR såsom Programledning, vilket onekligen skulle ge prof. Sundberg såsom IOIRs vetenskaplige föreståndare 'en tillfredsställande roll'. Att prefekten Eklund utsett nya kursföreståndare för specialkursen Praktisk Europaprocess – professor Ove Bring och advokat Percy Bratt – har här ingen betydelse. Men det ekonomiska underlaget för IOIRs fortsatta verksamhet har försvunnit med upphävandet av samarbetsavtalet mellan JI och IOIR, varför detta alternativ av sådana skäl förefaller orealistiskt, även om det är svårt att se hur man utan Programledningen skall kunna hålla samman denna övning med en tävlan mellan 12 klubbar från fem olika länder.

Återstår då *advokatklubbarna* som aktörer i en omorganisation. När universitetens representanter på prefekten Eklunds inbjudan sammanträdde i Stockholm den 29 augusti 2003, hade några av dem tillkallat representanter för klubbarna som konsulter eftersom man inom universiteten helt saknade sakkännedom rörande övningens organisation och förlopp. Att inlemmas i organisationen som *konsult* får anses vara "en tillfredsställande roll", men då denna roll enligt ovan är nära förknippad med uppgiften att åstadkomma en ny Årsrapport rörande klubbarnas insatser och hur övningen förlopit, vilket i sin tur förutsätter sammanställandet av en matrikel över klubbarna, är det närmast som konsult till *klubbarna* som uppgiften ter sig naturlig. Underlaget för matrikeln finns i dag i datoriserad form på IOIR och kan vidareutvecklas med nya tävlande.

Vem som skall vara uppdragsgivare kan tydligen diskuteras. I första hand kan man tänka på klubbarnas samorganisation, d.v.s. *Advokatklubbarnas Råd* , och i andra hand världklubben för årets pläderingssession, d.v.s. *Club Lögberg*. Jag föreställer mig att det är praktiskt enklare med det första alternativet, d.v.s. att Programledningen engageras som konsult åt Advokatklubbarnas Råd som i sin tur får hålla samband med klubbarna. Då Rådet emellertid får antagas oförmöget att åstadkomma något konsult-

## Epilog

arvode till IOIR måste betonas att konsultuppgiften *allenast omfattar att skapa matrikeln och Årsrapporten*. IOIR kan icke taga ansvar för något annat administrativt arbete.

Det hindrar förstås icke att jag står till förfogande om man önskar konsultera mig rörande lämpliga lösningar av uppkommande problem. Det är svårt att tro att prefekten Eklund, som helt saknar erfarenhet av övningens organisation, och 2003 års tävlande Jenny Liljeson som alls ingen kontakt haft med organisationen, skulle på egen hand kunna åstadkomma en helt acceptabel ny organisationsplan. *C'est le provisoire qui est durable* var mottot för den organisation som skapades av Programledningen och där bakom ligger åtskillig bitter erfarenhet. De lovord som övningen Sporrong Lönnroth under åren tillvunnit sig i Strasbourg – markerade genom artiklar och notiser i Europarådets *Human Rights Information Bulletin* – bör heller icke förskingras genom oöverlagda stadgeändringar, och konsultativ verksamhet från den tidigare administrationens sida borde fördenskull rimligtvis vara välkommen också i den nya situationen.

Svar på denna propos inkom i form av ett brev 15.1.2004 från vice ordföranden i Advokatklubbarnas Råd, tingsnotarien Isabelle Zeidan vari bl.a. utsades:

Jag beklagar att förhållandet mellan den gamla och den nuvarande kursledningen inte synes vara det bästa. -- Som vice ordförande för Advokatklubbarnas Råd, tillika custos i Club Brinnen Bodström, varken vill eller kan jag agera på ett sådant sätt som kan uppfattas som ett ställningstagande.

Det var ju ganska klara verba, bekräftande Rådets undergivenhet och osjälvständighet i förhållande till prefekten Eklund och hans "team". Att en på frivillighet byggd studentorganisation profilerade sig på detta vis fann jag överraskande och förtjänt av en viss reaktion. I skrivelse 19.1.2004 till Zeidan intog jag därför bl.a. följande erinran:

Däremot har jag svårt att följa med vad Du vill säga om "förhållandet mellan den gamla och den nuvarande kursledningen". Från IOIRs sida har vi ingenting att klaga på. Tvärtom så uppträdde ju advokaten Bratt mycket älskvärt och hyfsat på informationsmötet 6.11.2003, och jag vågar tro att inte heller Advokatklubbarnas Råd såg någon nackdel med att jag hjälpte till litet diskret med affischeringen sedan det visat sig att man i sista stund skulle byta till en helt okänd lokal. Ett gult A-4 ark på dörren till Juristernas Hus med diskret anteckning om den plötsliga lokaländringen var ju kanske inte det effektivaste sättet att nå dem som tänkt komma, så hjälpen var väl välkommen vågar jag tro.

Att förhållandet "inte synes vara det bästa" är en upplysning som kommer från annat håll, förstår jag, och då vore det intressant att få veta varifrån upplysningen kommer. Hur upplysningar till IOIR från Advokatklubbarnas Råd skulle kunna "uppfattas som ett ställningstagande" är heller inte riktigt begripligt. Rådet är ju en helt självständig juridisk person och inte någon del av någon myndighet och 'ställningstagande' är ju ett uttryck som dessutom omedelbart aktualiserar spørsmålet: ställningstagande i vilken fråga? Finns det något att vara rädd för? Studenterna på 80-talet var inte rädda för 'ställningstagande' i en inte ofarlig situation, och på 2000-talet borde väl åtminstone den som blivit tingsnotarie i rättegångsverken våga agera på eget ansvar? Är det farligare nu än då? Jag bifogar ett litet häfte där Du kan läsa hur pass karska studenterna var på den tiden.

## Epilog

Det bifogade häftet var betitlat *Interventioner m.m i 1991 års ärende om tvångspensionering av juris professor Jacob W.F. Sundberg. Dokumentsamling.* och innehöll bl.a. ett 50-tal studentunderskrifter.

Något svar på denna skrivelse inkom aldrig.

## II.

### 4. De nya stadgarna

Småningom fick jag reda på att det hände mera saker. De kan summeras här.

19.12.2003 kommunicerade prefekten Eklund per e-mail med samtliga advokatklubbar ett förslag till nya tävlingsregler för den nordiska rättegångstävlingen om de mänskliga rättigheterna.

Bakgrunden skall förmodligen utläsas ur hans rundskrivelse 29.8.2003 vari han förklarade läget för sina medarbetare, som han kallade dem. Däri utsades bl.a. följande :

Vi håller på med en översyn av pappershantering, tryckning av material, porto-hantering och annat. Om jag måste spara mer så måste bidrag till en budget i balans kunna tas även härifrån, alltså inte bara genom att spara på u-timmar eller lägga ned kurser som är efterfrågade. -.- Själv har jag digitaliserat allt det material som går att digitalisera i min egen specialkurs i arbetsrätt (schema, studieanvisningar, studiematerial, rättsfall får studenterna printa fram själva). Underskottet per halvårsskiftet var ca 900.000 kronor.

Eklund förklarade sitt förslag 19.12. enligt följande:

Vägledande för förslaget är förenkling och uppdatering. Vi har även sneplat på hur tävlingsreglerna i andra fingerade rättegångstävlingar ser ut (Telder, European Moot Court, Commercial Arbitration). En kort sammanfattning av förslaget innebär [nummersiffror här tillagda]

1. Tävlingen har fått ett annat namn
2. Den skriftliga inlagan begränsas till 15 sidor
3. Skriftväxlingspoängen tonas ned
4. Extradivisionen avskaffas
5. Ljudkassettopperationen avvecklas.
6. Sambandet mellan Tävlingsledning och coach (tid. Custos) tas bort
7. Vi har även diskuterat hur domarpanelen ska väga poängen. Vi föreslår att 3 poäng viktas för behärskning av ämnet och 2 poäng för framförande.

När jag ovan talat om "vi" så är det fråga om professor Ove Bring, advokaten Percy Bratt, amanuens Jenny Liljeson, de tre svenska domarna och en företrädare för vardera av de tre advokatklubbar som finns i Stockholm samt undertecknad [prefekten Ronnie Eklund].

Jag har lovat cirkulera detta förslag till advokatklubbarna och samtliga de domare som deltog vid tävlingen i Oslo för 'hörning'. Du inbjuds härmed inkomma med dina synpunkter senast 16 januar 2004, helst via e-post, men en kopia måste sändas även

## Epilog

till amanuensen Jenny Liljeson. Regelgruppen skall ha slutligt möte 19/1 kl. 16.00 -.-  
Om två dagar far jag till Söderhavet.

Man måste naturligtvis gratulera Eklund till att i en tid kännetecknad av Juridiska institutionens ofta tillkännagivna ekonomiska svårigheter hava funnit medel till en resa till andra sidan jordklotet, förvisso bevis om en osedvanlig administrativ skicklighet. Denna skicklighet manifesterade sig emellertid icke i hanteringen av stadgeförslaget.

Stadgeförslaget gick ut på remiss och ur uppsjön av synpunkter som inkom kan man också vaska fram **en recension av övningen Sporrong Lönnroth** sådan den utformat sig under min egen ledning under de 19 åren sedan starten 1984. I mellantiden hade publicerats flera volymer och häften i vilka deltagarna kommenterat övningen och också relaterat den till andra rättegångsövningar i icke blott Sverige utan Europa i övrigt och Förenta Staterna – t.ex. *Klagomål mot Kalmar-Unionen* (IOIR nr 70, 124 s), *Jubileumsantologin Sporrong Lönnroth* (IOIR nr 100, 216 s.), *Om Moot Court Competitions* (IOIR nr 112, 8 s.) och *Basunen Sporrong Lönnroth* (IOIR nr 121, 8 s.). Recensionen via remissrundan är alltså sjuårdeles intressant i sig, förmodligen icke blott för mig, och det har fått motivera nedanstående ganska utförliga genomgång av vad som sades om övningen som sådan, icke minst därför att stadgeförslaget verkar formellt tillkommet helt ovetande om den tidigare litteraturen..

Som genomgående drag kan noteras att det saknats förtrogenhet med de övergripande svårigheterna bakom att åstadkomma en övning av detta slag. Man har stått inför övningen sådan den förlöpte år 2003 och föreställt sig att allt som då fanns var naturgivet (domare, lokal support, pengar) utan att förstå att där bakom låg ett långvarigt arbete för att vinna allierade av olika slag genom att vädja till deras särskilda intressen. Något utrymme för självkritik har man svårt att finna. Klubbarna såg tävlingen uteslutande ur egen snäv synpunkt, danskarna ur dansk synpunkt, svenskarna ängsligt sneglande på vad förträgningsklimatet kunde kräva, domarna ur domarpanelens synpunkt, etc. Mot den bakgrunden framstår det som något egendomligt att icke ha konsulterat Programledningen som ensam byggt upp övningen.

I det följande kommer redovisningen av diskussionen att i huvudsak struktureras efter Eklunds ovan nämnda sammanfattning av huvudpunkterna, ehuru med tillägg av ett och annat som Eklund icke funnit anledning att taga med.

### 5. Stadgediskussionen

#### 1. Tävlingen har fått ett annat namn

Redan i augustiskrivelsen hade Eklund aviserat att ”namnet Sporrong Lönnroth skall inte användas i fortsättningen” (IOIR nr 136 s 72) och det förekommer inte i stadgeutkastet.

Denna punkt i Eklund-gruppens förslag kan te sig litet svårbegriplig i Danmark, Island och Norge där tävlingen sedan gammalt benämnts Den nordiske procedurekonkurrance, resp. Den nordiske prosedyrekonkurrance, d.v.s. i stort sett den benämning som Eklund ville ha: ”Den nordiska rättegångstävlingen”. Spetsen i den ändrade benämningen är därför riktad mot den erinran om målet *Sporrong Lönnroth vs Sverige* som tidigare var gängse och som bl.a. genererat penningpriserna i tävlingen under ett decennium. Det första hämtades direkt ur skadeståndsbeloppet utdömt i anförda mål. Den föreslagna namnändringen får därför ses som ett utslag av svensk ’politisk korrekthet’. Den genererade också artigt mothugg från finländsk sida. Club Lejonhjärta frågade:

## Epilog

Har prof. em. Sundberg tillfrågats om huruvida det vore möjligt att även i fortsättningen använda namnet Sporrong Lönnroth? Namnet Sporrong Lönnroth är etablerat och har en intressant historisk bakgrund – det vore synd att avstå från namnet och det goda rykte som tävlingen vunnit ifall det inte är absolut nödvändigt.

Svaret på frågan är förstås Nej. Andra överväganden har spelat in.

I samband därmed finnas anledning att erinra sig en annan punkt i Eklunds programförklaring i augustiskrivelsen: ”Utdelningen av priser skall begränsas.” (IOIR nr 136 s 72). Stadgeförslaget innehöll följdriktigt ingenting om priser, alldeles särskilt förstås ingenting om Sporrong Lönnroth, och detta genererade också mothugg. Club Lejonhjärta frågade :

Vi föreslår ytterligare att diplom eller annat intyg över deltagandet även i fortsättningen skall utges till dem som pläderar i tävlingen. Kostnaden för detta torde åtminstone inte vara alltför stor.

Eftersom kostnaden för priserna aldrig drabbat Stockholms universitet utan finansierats genom bidrag via IOIR, kunde man kanske spåra en viss ironi i det finländska yttrandet. Penningpriset disponerades f.övr. inte av den byråkratiska tävlingsledningen utan det kunde uppsättas av vem som helst. I Reykjavik 2004 uppsattes det av ”ättlingarna till makarna Sporrong” (SEK 15.000), och i denna form var det fortfarande en tävling om det Sporrong Lönnrothska Priset

En tredje punkt i augustiskrivelsen var att svaranderegeringen skall inte längre betecknas Kalmarunionen. Också detta speglas i stadgeutkastet så till vida som namnet Kalmarunionen icke återfinnes någonstans. Det gjorde det nu inte heller i föregående stadgar – IOIR nr 89 – förutom i den formen att där i Art. 11 angavs att “de som pläderat muntligen inför nordisk domare från Europadomstolen är berättigade att utfå Kalmar-Unionens Diplom”. Oviljan inför Kalmarunionen är därför något svår att förstå. Club Lejonhjärta ifrågasatte ändringen:

Det vore även skäl att fortsätta kalla svarandestaten för ”Kalmarunionen”. Begreppet är neutralare än till exempel ”den svenska staten” och därför lättare att använda i muntliga pläderingar inför domare vilka *de facto* representerar svarandestaten.

Man har tydligen ingenstades tänkt på vilken betydelse just knytningen till Kalmarunionen haft för att vinna sympati och sponsorer långt utanför juristernas krets. Hela systemet med fraterniseringsutflykter före själva tävlingen har byggt på sådana historiska anknytningspunkter som gemenskapen under Kalmarunionen kunde inspirera, och de deltagande har under åren åtnjutit omfattande, ingalunda billig gästfrihet till egen gemensam förmöjelse. Att man på klubbarnas nivå icke skänkt detta någon tanke är kanske naturligt. Att Eklundsgruppen icke velat tänka på det beror naturligtvis på utgångspunkten i augustiskrivelsen, nämligen att ”ekursjonen skall bort”, och dessutom på incommunicado-linjen, och kanske också på svensk ’politisk korrekthet’. Att intressera sig för historia har inte varit något framgångsrecept inom Juridiska institutionen.

I Reykjavik 2004 gavs genom Club Lögbergs försorg icke desto mindre en utmärkt historisk anknytning till Kalmarunionens tid i form av en utflykt till Tingvellir med ett mycket tånkvärt föredrag av prof. em. Sigurdur Lindal.

”Den nordiska unionen”, som Eklundsgruppen ville ersätta Kalmarunionen med i tävlingen, var ett ogenomtänkt mischmasch, eftersom i slutändan ingenting var sagt om unionens konstruktion. Man visste kanske inte så särskilt mycket heller om Kalmarunionen men

## Epilog

hade i alla fall någon hjälp av 1397 års sigillerade brev och av parallellerna till United Kingdom. Saken visade sig i årets omgång ha viss betydelse i och med att det hänvisades till att Norge suttit i FN:s säkerhetsråd, när Säkerhetsrådet beslöt den i målet relevanta lagstiftningen. Vidare hänvisades till en av Danmarks Højesterett under processen avkunnad dom. Kunde svarandestaten med detta i åminnelse gentemot klaganden förneka ansvar för lagstiftningen?

### *2. Den skriftliga inlagen begränsas till 15 sidor*

Förslaget om denna begränsning lancerades helt överraskande för klubbarna och stötte på motstånd över hela linjen. Man hade svårt att förstå vad motivet för reduceringsförslaget var. John Billing, custos i Club Brinnen Bodström, var kavat nog att våga antyda att "detta gör det lättare för tävlingsledningen att rätta och bedöma," men kunde inte se "någon utbildningsmässig poäng". "Det vore tråkigt om en inlaga minskades av den anledningen att det blir lättare att rätta"; han tillade försiktigtvis utan att elaborera: "det kan ju i och för sig finnas andra anledningar som är höljda i dunkel för mig". "Kort sagt så tycker jag att det finns kanske en fördel men många nackdelar med att minska inlagans omfång."

Från alla håll framfördes vilka kvalitativa förtjänster det var med att hålla fast inlagorna i oförminskat format. Bl.a. anfördes :

John Billing, Club Brinnen Bodström: "En riktigt stor fördel med den här kursen är att studenterna verkligen lär sig att skriva (de som gått kursen tycker oftast att det är en barnlek att skriva uppsatsen, i alla fall de som varit hos oss) och jag tror att en av anledningarna är att de för första gången skall skriva ngt större än bara 10–15 sidor. Jag minns själv att det kändes ganska stort att få iväg en inlaga på hela 25 sidor. -. En kortare inlaga kan oxå leda till att kvaliteten på argumentationen i det muntliga blir sämre. Detta behöver inte bli fallet, men är möjligt. Jag menar: I den bästa av alla världar finns det väl ingen anledning att begränsa omfånget av en inlaga. Ombudet utformar väl inlagan på det sättet som han/hon tror gagnar klientens sak bäst. Betänk oxå att konsultens roll med detta upplägg blir ännu mindre. För kunde denna i alla fall säga att "jag skrev i alla fall ihop 25 sidor".

Club Lannung såg saken ur perspektivet av konkurrensen om studenterna med de många rättgångstävlingar som sprungit fram och som Köpenhamns Universitet deltog i. Jonas Christoffersen anförde:

For det andet er der den vigtige forskel mellem Det Nordiske Processpil og de øvrige processpil (her ser jeg bort fra Concour Jean-Pictet), at de skriftlige indlæg udarbejdes over en væsentlig længere periode på flere måneder. I modsætning hertil er den nordiske skriftveksling begrænset til 4 uger.

Efter vores opfattelse bør længden af de skriftlige indlæg svare til længden af de skriftlige indlæg i de øvrige processpil, nemlig ca. 25 sider. Hvis de skriftlige indlæg begrænses til 15 sider, vil de nordiske processpil i endnu højere grad fremstå som et "mini" processpil, der ikke har samme prestige som de andre processpil

Vi er desuden enige i de bemærkninger, John Billing (Brinnen & Bodström) har fremsat om den foreslåede ændring.

I stedet for at forkorte indlæggende, bør man – for at sidestille Det Nordiske Processpil med de øvrige processpil – forøge den tid, de studerende har til rådighed. Det kan muligvis ikke ske i år, men det bør nøje overvejes, om de studerende bør gives

## Epilog

f.eks. 6 uger til at udarbejde de skriftlige indlæg på omkring 25 sider. I år må der holdes fast i 25 sider og 4 uger.

Club Iuslund anslöt: ”Vi delar Club Lannungs synpunkt att tiden för skriftväxlingen på längre sikt bör utökas till sex veckor.” Också Club Munch Andersen ”er meget enig med Jonas Christoffersen i, at længden af de skriftlige indlæg ikke bør reduceres.” På liknande sätt ville Club Lögberg ”fuldt ud tilslutte sig de andre klubbers protest mod indskrænkning af de skriftlige indlægs længde. Den skal som hidtil være 25 sider efter vores mening.”

Också Club Lejonhjärta såg saken ur konkurrenssynpunkt och anförde:

Vi föreslår att inlagan även i fortsättningen skall omfatta 25 sidor, i motsats till nu föreslagna 15 sidor. Orsaken härtill är att en sänkt kravnivå sannolikt kommer att påverka tävlingens synnerligen goda anseeende negativt. För tillfället ger deltagande i tävlingen sammanlagt åtta studieveckor vid Helsingfors universitet – detta antal studieveckor kommer att bli svårt att försvara ifall kravnivån på den skriftliga inlagan sänks. Övriga rättegångstävlingar, vilkas inlagor begränsats till 15 sidor, ger för tillfället endast tre studieveckor vid Helsingfors universitet.

De anförda synpunkterna är intressanta därför att de kommer direkt och spontant ur den samtida studentmiljön, som hela tiden varit ganska svåråtkomlig för Programledningen som ändå, via undervisning och samkväm, levde i viss symbios med studenterna. Denna miljö har förstås varit närmast helt oåtkomlig för universitetsbyråkratin och dess spioner.

### *3. Skriftväxlingspoängen tonas ned*

Den föreslagna nedtoningen av de poäng som skulle utdelas för goda insatser inom ramen för skriftväxlingen var en nyhet av helt annat slag än förslaget att reducera skriftväxlingen. Det verkar som om Eklundsgruppen fångat upp ett pyrande missnöje inom klubbarna och utan närmare eftertanke fallit till föga för detta. Förslaget fick därför visst medhåll från klubbarna, t.ex. Club Iuslund som ”välkomnar förslaget att skriftväxlingspoängen får mindre betydelse vid pläderingssessionen.” Høyesterettsdommer Trond Dolva lutar åt samma håll; ”Det synes som om skriftvekslingen vil veie for mye og i realiteten ofte avgjøre tevlingen – som jo er en prosesstevling.”

På andra håll var man mera skeptisk, vilket tycks ha haft samband med språksvårigheterna, d.v.s. särskilt Finland och Island. Danskarna däremot tycks ha haft mycket föga känsla för betydelsen av dessa förhållanden : man har utgått från att alla begriper danskan lika gott som de själva.

Club Lögberg försökte uppmärksamma de andra på språksvårigheternas praktiska betydelse:

När forslaget til nye regler også går ud fra at der ikke som hidtil bør gives et halvt point forspring til det hold, som har den bedre vurdering af de skriftlige indlæg, står det klart at dette er ikke til fordel for islændingerne, for hvem det traditionelt er gået meget bedre med den skriftlige del end den mundtlige. Det må også være en selvfølge at det er nemmere at skrive end at procedere spontant på et fremmedsprog som i tilfælde af skandinaviske sprog er 2. Fremmedsprog for islændinger.

Club Lögberg foreslår derfor at man står fast vid den tidsmässige udstrækning af de mundtlige indlæg som hidtil har været og man overvejer i dybden om indskrænkning af de skriftlige indlæg i proceduren ikke ville have en for negativ effekt på den

## Epilog

jævnbyrdighed man hidtil har forsøgt at sikre i proceduren til trods for det misforhold modersmålproblemet skaber.

Club Lejonhjärta var något mera försiktig, förmodligen med tanke på att svenska språket dock var ett nationalspråk i Finland och därför icke ett främmandespråk. Man försökte dämpa verkan av den föreslagna ändringen:

I de nu föreslagna reglerna har betydelsen av poängen för skriftväxlingen tonats ned och har minimal eller ingen relevans för den slutliga placeringen i tävlingen. Vi föreslår att en god insats i den skriftliga delen borde belönas vid uttagning av semifinalister.

I gengäld efterlyste man en mera genomtänkt ordning för bedömning av skriftväxlingen:

Förteckning innehåller såväl meriterande som demeriterande element – det vore mera logiskt ifall det demeriterande elementet (= snedargument) presenterades separat från de meriterande elementen. Vi föreslår följande ordalydelse:

Meriterande element att beakta vid poängsättningen är bl.a. följande, här uppställda med ungefärlig rangordning:

- Disposition
- Rättsutredning
- Observans/Kunskap
- Argumentationsförmåga vad gäller analys, djupsinnighet, slagkraft (övertygelseförmåga) och logik
- Synpunktsrikedom
- Noggrannhet
- Korrekta hänvisningar till bl.a. litteratur och rättsfall
- Formalia såsom litteaturlista och rättsfallsregister

Demeriterande element att beakta vid poängsättningen är:

- Snedargument, d.v. s. missuppfattningar, irreleanta utvecklingar m.m.

Detta är en punkt där man icke gittat sätta sig in i historien bakom utvecklingen av regelverket i Sporrang Lönnroth. Den tillämpade ordningen har nämligen en egen historia. Den tyngd som tillagts skriftväxlingen berodde på en tidig utveckling, där klubbarna utvecklade allt mindre och mindre i sina skrifter, eftersom det föga lönade sig och bara gav motståndarna efter ingivandet, när alla läste allt, tillfälle att stjäla den egna klubbens argument. Nina Holst-Christensen, då custos i Club Lannung, efterlyste på sin tid att ”det skriftlige indlæg tildeles større vægt end tilfældet er i dag” (1987), se hennes bidrag till *Klagomål mot Kalmar-Unionen* (IOIR nr 70 s 23). Vad som låg där bakom framgick av Anne Bolette Weis Foghs inlägg å vägnar av Club Lannung:

Det fremgår bl.a. af konkurrencereglerne, at inddragelsen af nyt processtof vil blive mødt med et begrundelsekrav, og at den mundtlige procedure er inddelt i bestemte tidsrammer. Vi havde på forhånd regnet med, at disse regler var ret ”stramme”, og vi

## Epilog

har brugt megen tid på at studere dem og se til at vi overholdt dem, bl.a. ved at ”skære” i vore indlæg, for ikke at gøre dem for lange. Det var derfor overraskende for os under plæderingen at konstatere, at reglerne stort set ikke blev overholdt, og at detta ikke blev sanktioneret. Et af resultaterne af, at man ikke blev mødt med et begrundelsekrav, når der blev inddaget nyt processtof var, at der “blev hugget med arme og ben” fra andra klubbers indlæg. (IOIR nr 70 s 84).

En konsultation med Programledningen – om man inom Eklundgruppen icke ansåg sig har tid till egen läsning av litteraturen – hade uppenbarligen här varit hjälpsam. Den omöjliggjordes tydligen av linjen att undvika närmare samband..

### *4. Extradivisionen avskaffas*

Eklundgruppen föreslog att extradivisionen skulle avskaffas. Någon motivering gavs icke. Man har uppenbarligen icke ens förstått sammanhanen.

Høyesterettsdommer Trond Dolva konstaterar lakoniskt i sina kommentarer att: ”De lag som ikke går videre til semifinalen vil nok savne den tidligere ekstraomgangen.” Extradivisionen infördes nämligen på sin tid därför att det blev litet snopet för advokatkubbar, som arbetat häftigt månadsvis med målet och lagt ned oerhört mycket arbete på att förbereda plæderingen, men föll ur tävlingen efter att ha kommit till skott en enda gång under grundomgången, att därefter bara bli åskådare. Idén kom då upp att man skulle hålla en extra division utom tävlan för så många som gick av dessa olyckliga, inför en reducerad domarpanel, så att de åtminstone fick komma till skott en gång till efter att ha rest så långt och arbetat så mycket. Idén visade sig mycket lyckad. Domarna och lokalerna fanns ju redan på plats så övningen kostade ingenting i resurser och pengar. Dessutom medgav den en slags quasi-rankning som klubbarna satte värde på. Därtill rådde det ofta en mera avspänd, ibland humoristisk, atmosfär på Extradivisionen, eftersom saker och ting inte stod på spel på samma gastkramande sätt som i den ordinarie tävlingen och domarna ansåg sig friare att kommentera och fråga.

Eklundgruppens initiativ att avskaffa Extradivisionen måste nog anses som en oöverlagd klåfingrighet utan varje nytta.

### *5. Ljudkasettopperationen avvecklas*

Redan i augustiskrivelsen föreslog prefekten Eklund ”att kasettopperationen skall avvecklas”. Varför så skulle ske motiverades inte. En gång i tiden när Eklund tog upp denna fråga med Programledningen, motiverades en avveckling av kostnadsskäl. Det var inte ett särskilt övertygande motiv – ett par tusen kr kostade operationen – och följden blev då att universitetet helt befriades från kostnaden som i stället övertogs av IOIR, och operationen fortsattes och fullföljdes med vissa smärre förändringar (beställningsförfarande).

Den verkliga grunden för Eklunds ovilja inför denna gratis kasettopperation verkar att vara allmän oförståelse för språksvårigheternas betydelse, när man driver samnordiska övningar. I det föregående har berörts det isländska lagets synpunkter på språksvårigheternas betydelse i samband med diskussionen av skriftväxlingens betydelse. Club Lögberg har haft mer att säga kring detta tema, som kan vara värt att begrunda i detta sammanhang, eftersom hela syftet med kasettopperationen varit att överbygga språksvårigheterna.

Som jämförelsepunkt kan tagas en relevant del av Club Lannungs argumentering, som icke andas den ringaste förståelse för just språksvårigheternas betydelse. Club Lejonhjärtas erinran och förslag har därför en kanske djupare innebörd än vad som måhända omedelbart

## Epilog

framgår. ”I sin nuvarande form saknar tävlingsreglerna direkt omnämning om vilka pläderingsspråken är – danska, norska och svenska – förutom indirekt under art. 8.B. Ett uttryckligt omnämning härom kunde tilläggas.”

Från Club Lögbergs sida framfördes följande:

Som inledende bemærkning vil jeg fremdrage det faktum at processpillet pågår som nordisk samarbejde på nordisk nivå. Det er derfor efter min mening vigtigt at man for fremtiden som hidtil tager rimeligt hensyn til det faktum at islændingerne, samt delvis finnerne, ikke kan udtrykke sig på sit modersmål, i modsætning til de øvrige deltagere. Dette problem gælder særdeles den mundtlige del af processpillet.

De gällande procedurer för pläderingen präglas utan tvekan av att studerande från fem olika länder tävlar på tre olika språk. Islänningar och de finländare som har finska som modersmål har inte möjlighet att plädera på sitt eget modersmål. Svårigheterna som alla har med att förstå varandra, inte bara de som inte pläderar på sitt eget modersmål, utan även svenskar, danskar och norrmän gör att *spontaniteten och möjligheten till dialog* mellan pläderare begränsas. De andra moot-court tävlingarna som nämns [i Club Lannungs skrivelse] är alla på engelska eller franska. En möjlighet är att ändra tävlingsspråket för Den Nordiska Rättegångstävlingen om de Mänskliga Rättigheterna till engelska. Detta skulle göra alla jämställda och det är en förutsättning för ändringar på procedurer vid plädering. Ändringar av språk är en stor fråga, en fråga om policy men utan tvekan en fråga som det måste tagas ställning till om procedurerna vid pläderingen skall ändras. Förutom det faktum att alla ställs på lika fot har engelska den fördelen att vara ett av de språk som används i Strasbourg.

Club Lannungs infallsvinkel är en helt annan och helt lokalt präglad. Det är konkurrensen om själarna i Köpenhamn som helt dominerar tänkesätten.

Det er vores opfattelse, at der først og fremmest bør foretages ændringer i reglene med henblik på at sikre processpillets konkurrencedygtighed i forhold til de øvrige processpil, som de relevante universiteter kan deltage i. -- der er to primære grunde til, at de studerende i nogen grad foretrækker at deltage i andre processpil. Disse to grunde er efter vores opfattelse centrale for at sikre en fremtidig konkurrencedygtighed af Det Nordiske Processpil om Menneskerettigheder i forhold til de øvrige processpil, som de nordiske universiteter kan deltage i.

For det første er det et ret alvorligt problem, at Det Nordiske Processpil har ry for at have kedelige procedurer. De studerende er klar over, at procedurerna i Det Nordiske Processpil i vidt omfang består af monologer, hvor de studerende fremfører de på forhånd nedskrevne indlæg, og at de kun i ringe omfang udfordres af spørgsmål fra dommerne.

Det har fra dommerside været kritiseret, at de studerende ikke i højere grad anvendte ekstrarunden efter afslutning af replik og duplik vekslingen til at udfordre hinanden. Der har imidlertid aldrig været tradition for anvendelse af ekstrarunden, bortset fra særegne situationer, hvor et hold har inddraget nye synspunkter, jf. også Vidar Strømmes bemærkninger. Det kan dårligt bebrejdes de studerende, at de ikke tager ordet på ny, hvis dommerne ikke har stillet spørgsmål – eller kun har stillet meget få spørgsmål – til de studerende, og hvis det konkurrerende hold kun i ringe grad har søgt at imødegå det, der er blevet fremført under proceduren.

## Epilog

Det er vores opfattelse, at den dommerskabte tradition må søges ændret. Det kan være vanskeligt at gøre via regelændringer, en måske kunne den nye ledelse på ny tage spørgsmålet op med dommerne. Under alle omstændigheder bør reglene efter vores opfattelse ændres, således at der i vides muligt omfang tilstræbes en mere levende procedure, hvor de studerende dels udfordres af spørgsmål fra dommer dommerpanelet, dels udfordrer hinanden ved at indgå i en mere direkte dialog med modstanderholdet.. Vi foreslår derfor en ændring af den tidsmæssige udstrækning af de mundtlige indlæg, jf. nedenfor om artikel 8 C.

Närmast som en replik till det sista har Club Lögberg anfört:

Club Lögberg lægger vægt på at man i hvert fald ikke samtidigt kan indskrænke den vægt de skriftlige indlæg har i proceduren og øge den tidsmæssige udstrækning af de mundtlige indlæg.

### 6. Sambandet mellan Tävlingsledning och coach (tid. custos) tas bort

Eklundgruppens förslag om ändringar vad gäller beteckning och uppgift kan förefalla svåra att förstå, men skall förmodligen ses mot bakgrunden att uppgiften som *Custos* i de tidigare stadgarna gällde att hålla samband med Programledningen och övervaka att den lokala advokatklubben höll sig till reglerna under sitt deltagande i tävlingen. Prefekten Eklund torde ha sett detta ur synpunkten av den maktkamp med Programledningen som han engagerat sig i vid Juridiska institutionen i Stockholm, d.v.s custos-relationen uppfattades som del av basen för Programledningens maktställning i tävlingen, ett önskat drag i Eklunds uppfattning som ju också manifesterats i den nuvarande linjen att undvika närmare samband.

Förslaget tillkom tydligen utan några tyngande insikter om läget utanför Stockholm, där man sett sig oförhindrad att i stället tala om t.ex. studentmedhjelper eller vejledere. I varje fall stötte förslaget på motstånd under remissrundan.

Club Iuslund diskuterade frågan utförligt:

Det råder viss oklarhet angående vilken funktion *coach* skall fylla. Vi tror att flera av klubbarna idag, inklusive Club Iuslund, har en *custos*. I vårt fall är *custos* en person som är examinerad jurist och anställd vid juridiska fakulteten. *Custos* är medlem i advokatklubben. Den person som utses som *custos*, utses i syfte att denne skall verka i klubben en längre tid framöver. Genom att *custos* är mer direkt engagerad i klubbens arbete med inlagor och förberedelser för pläderingssessionen än vad ordföranden i regel är borgar *custos* för att det blir kontinuitet i klubben vad avser detta arbete och även i övrigt vad avser klubbens deltagande i tävlingen. *Custos* fungerar också som någon form av länk mellan klubben och fakulteten.

Inför varje tävling utser Club Iuslund en lagledare. Denne behöver inte vara en examinerad jurist, utan är i regel en tidigare tävlande i tävlingen. Denne lagledare kallar vi för *coach* och denne motsvarar kanske närmast *biträdande coach* enligt förslaget till tävlingsregler. Lagledaren har det direkta ansvaret för att hjälpa laget att genomföra tävlingen på bästa sätt.

Vi ser flera poänger med att behålla funktionerna *custos* och lagledare och tycker att förslaget till tävlingsregler är något oklart i den del som avser coachens funktion och roll.

## Epilog

Också Club Lejonhjärta markerade skepsis:

Den föreslagna namnändringen från ”custos” till ”coach” är olycklig såtillvida att benämningen *custos* de facto används inom Club Lejonhjärta r.f. och därtill används begreppet *coach* för det som föreslås kallas ”biträdande coach”.

Formuleringen ”[b]itradande coach är en funktionär inom klubben som förväntas efter hand kunna ta ansvar såsom coach” passar inte särskilt väl på Club Lejonhjärta r.f. – Club Lejonhjärta r.f.:s (biträdande) coacher är studerande medan *custos* (coach) är en jurist som är anställd på den advokatbyrå som innehar (det roterande) ordförandeskapet för föreningen.

Därtill har Club Lejonhjärta r.f. *flera* (biträdande) coachar – den föreslagna ordalydelsen verkar utgå från att det endast kan finnas en (biträdande) coach.

Avslutningsvis tillfogades att ”även *custos* (eller ”coach”, enligt den föreslagna ordalydelsen) måste kunna bevista sessionen i dess helhet. Undantaget [för klubbens ordförande] borde således även omfatta *custos*.”

*7. ”Vi har även diskuterat hur domarpanelen ska väga poängen. Vi föreslår att 3 poäng viktas för behärskning av ämnet och 2 poäng för framförande.”*

Modifiering av reglerna om poängberäkningen är ett svårskött pastorat. De enda som egentligen haft en överblick av hur reglerna fungerat är besättningen på Sekretariatet, d.v.s. kammarrättslagmannen Margareta Åberg och hennes medhjälpare. Eklundsgruppen har icke brytt sig om att konsultera dem. De kommentarer man har fått in är från ett par domare och från ett par klubbar, alla med sitt eget perspektiv och ingen med Sekretariatets överblick. Historiken bakom reglerna har förstås också varit dem främmande.

Inledningsvis kan konstateras att ämnet länge varit bekymmersamt för domarna. Presidenten Leif Sevón talar om ”den bestämmelse som varit mest irriterande under de år jag medverkat” och høyesterettsdommer Trond Dolva påpekar att ”poengregler og -beregning har bestandig voldt besvær”. Han tror inte att man har hittat någon bestående lösning utan ”man må trolig være forberedt på justeringer”, ”tilpasninger etterhvert”, och han reser frågan om inte detta ”bør markeres med [rubriken] ’Midlertidige regler e.l.’?”

Det får anses alltför krävande för att få plats i dessa kommentarer att ingå i en detaljdiskussion, men några punkter är av enklare slag, nämligen ”sakens faktum” och den bristande replikväxlingen.

Att stimulera till replikväxling – vad som i diskussionen kallats ’bemötande’ – har varit ett problem, och erfarenheten har visat att de fem minuter som avsatts för en sådan dialog sällan kommit till användning. Kommentatorerna har accepterat detta som ett faktum, och har ansett sig kunna förorda att man släpper dialogminuterna, så t.ex. Club Lannung och Club Schjødt, och i någon mån Club Iuslund som hoppats kunna med bemötandepoäng ”öka lagens vilja att utnyttja replikskiftet”. Jag tror att man icke sett sambandet som diskuterats ovan under kasettoperationen, nämligen sambandet med språksvårigheterna, och att det är där som insatserna bör sättas in, icke genom att släppa momentet. Det betyder krav på en aktivering av *custodes*, så att dessa styr in lagets insatser på replikväxling med lag med andra språk, t.ex. genom systematisk användning av kasettinspelningarna. Huruvida detta räcker för att få en bättring till stånd är förstås ovisst, men också valet av *custodes* kan här spela en roll.

Allt detta borde nog ha avhandlats i en bredare och bättre underbyggd diskussion.

## Epilog

### 8. Otilllåtet bistånd

Club Lejonhjärta har tillfört en liten synpunkt, men av betydande vikt, nämligen utformningen av vad som är otilllåtet bistånd. Man har föreslagit följande:

Ej heller får akademisk expertis utanför laget anlitas för att förbättra på substansen i inlagan eller innehålllet i den muntliga pläderingen. Motiveringen till vårt tillägg är att tävlingen uttryckligen skall vara mellan de studerande som verkar i lagen – inte mellan universitetens lärostolar.

I detta sammanhang förtjänar också Club Brinnen Bodströms krav på ett förtydligande när det gäller art 7, nämnas, motiverat av att det inte framgår vad som menas med ”samröre”. ”Även framdeles måste laget kunna få stöd från sina seniorer. Det viktiga är att dessa seniorer inte överhört annat lags plädering och därmed skulle ha ’insideinformation’.”

### 9. Tidsfördelningen under pläderingssession

Att avskaffa de fem minuter som enligt tidigare regler avsatts för att sätta domarna in i ”sakens faktum” – d.v.s. föredragningen av en recit – har vunnit anslutning av Club Lannung och Club Iuslund, men förmodligen utan djupare insikt i varför momentet kommit till. Skälen ligger på det övergripande planet som klubbarna inte haft anledning att tänka på. Övningen har ju nämligen – i all diskretion – varit en övning för att göra domarna förtrogna med Europakonventionens system och det har därför setts som en vinning att så många domare indragits i den som möjligt, allt under ledning av domarna från Strasbourg. Som en följd därav har det varit vanligt med nytillkommande lokala domare, som ofta stått helt främmande för det europeiska systemet och problematiken som enskilda aktuella fall speglade. Det var för att sätta sådana domare in i ’händelseförloppet’ som de fem minuternas föredragning kom till. Nyttan med föredragningen minskade förstås allteftersom dagen framskred och hela domarpanelen hört fakta gång på gång. Men vid det första rättegångstillfället gjorde föredragningen förmodligen stor nytta. Detta raffinering har tydligen gått förlorat för Eklundsgruppen, men kunde förstås ha aktualiserats om man accepterat att hålla samband.

Vidar Strømme har framfört följande synpunkter:

Under art. 8 pkt C beskrives hovedinnleggene, og replik og duplik. Deretter uttales at parterne har ytterligere 5 minutter for replikveksling. Etter min opfatning bør en slik ytterligere replikveksling unngås – og begrenses til oppklarende spørsmål i unntakstilfæller. Til dette kommer at man etter Art. 8 pkt D også kan be om ytterligere 3 minutter. Jeg synes det bør unngås – det bør være tilstrekkelig med den skjønsmessige adgangen til ekstra tid som følger av pkt første avsnitt. De tre minuttene kan også tildeles hvor det er ”gemensam begäran” fra lagene. Det siste tror jeg kan bli vanskelig å praktisere, dessuten kan en slik regel medføre taktiske ”nei” fra det laget som ser seg tjent med det.

### 10. Domarpanelens sammansättning

Denna frågeställning hör samman med språksvårigheterna men kan ändå nämnas separat. Club Lögberg utvecklar frågan:

I forslaget, Art. 8 B, om dommerpanelets sammensætning, er der taget ud af nugældende regler at der skal være en islandsk representant i dommerpanelen i en

## Epilog

Division tildelt en klubb med islandsk som modersmål. Herefter ville den ordning, ifølge forslaget, altså kun sikres klubber med dansk, norsk eller svensk som modersmål. Dette kan Club Lögberg ikke tilslute sig og forslår at reglen står som den er i nugældende regler.

I tillæg til den særlige uretfærdighed dette ville give for den som i forvejen er ringere stillet p.g.a. sprog, ville det også være umuligt at gennemføre reglerne som forslået og *Språkprotest (Bilaga)* i tilfælde af en islandsk deltager som rejste protest, hvis ikke det var sikker at der var i dommerpanelet en islandsk dommer som kunne forklare det pågældende uforståelige udtryk (se også bemærkning 4).

Trond Dolva menar att termen ”Modersmål” i förslagets Art. 8 ”er jo noe misvisende” och frågar : ” Kan bestemmelsen formes slik: ”Dommerpanelet i hver divisjon bør såvidt mulig sammensettes slik at det omfatter en dommer fra hvert av de tevlende klubbenes land.” ?

### *11. Programledningen vill härutöver tillföra diskussionen några egna iakttagelser*

Uttömmandet av inhemska rättsmedel var en punkt som nonchalerats av Bring & Bratt i det att denna fråga var mycket aktuell i händelseförloppet, och bl.a. under sessionen senare i Reykjavik föranledde justitierådet Blomstrand att tentera Club Tromsø på hur de skulle lagt upp en talan inför svenska HD för att få rättelse. Enligt Blomstrand hade han riktat samma fråga till de andra klubbarna – d.v.s. de svenska – och ansåg sig för konsekvensens skull böra rikta den också till den norska klubben.

Bortfallet i Stockholm av undervisningstimmarna rörande Europakonventionens juridik – av besparingsskäl om man får tro prefekten Eklund – har gjort Stockholmsklubbarna handikappade i jämförelse med klubbarna från övriga universitet, där Europakonventionens juridik var en del av den grundläggande kursen (vanligen folkrätt).

## III.

### **6. Händelseförloppet**

Beträffande själva starten av tävlingen, fick jag småningom, genom antydan om möjligheten av process om allänna handlingars offentlighet, amanuensen att delge mig den inbjudan till deltagande som gick ut till klubbarna i januari 2004. Delvis genom hänvändelse till klubbarna fick jag sedan också reda på vilka klubbar som anmält sig till deltagande och deras ledning samt namn och adress på anmälda tävlande. Samtliga utom Club Bergen hade anmält sig inom utsatt frist. Det fann jag ytterst beklagligt för deltagandet av tolv advokatklubbar var ytterst väsentligt om man skulle hålla sig till min hävdvunna modell för hur övningen skulle organiseras, och vad som framgått dittills antydde att det var just det som Eklund och hans ’team’ hade tänkt sig. Eftersom man ansett sig bäst betjänt av så ringa kontakt med mig som möjligt, fann jag anledning att utan kontakt med dessa herrar ringa upp Bergen för att orientera mig. Samtal med Bjørnar Borvik i Bergen upplyste mig då om betänkligheterna i Bergen. Mina försök att stimulera medlemmarna av Club Bergen till bättre insats strandade. Saken verkade hopplös. Långt efteråt erfor jag emellertid, att prefekten Eklund gjort personliga demarscher på universitetsnivå och förmått fakultetesledningen att överge sitt motstånd, varefter Club Bergen antecknades som deltagande, ehuru med anmälan för sent inkommen. För detta synes Eklund förtjänt av en eloge.

Härefter återstod att få fram händelseförloppet, som ju enligt Eklunds förhandsbesked

## Epilog

skulle författats av Bring och Bratt. Då det föreföll osannolikt att vare sig professor Bring eller advokaten Bratt skulle taga på sig ett – som jag visste av egen erfarenhet – så omfattande arbete som att åstadkomma händelseförloppet med bilagor, vågade jag utgå från att uppdraget i verkligheten gått till någon anställd på advokaten Bratts byrå. Denna gissning visade sig stämma, i det att advokaten Jan Södergren på Advokatbyrån Bratt & Feinsilber vidgick en kväll i februari – efter att först ha förnekat förhållandet – att det var han som skrivit händelseförloppet. Andra advokater hade då tydligen redan läst det och en förklarade sig villig att ställa det till mitt förfogande, men han ryggade sedan detta erbjudande när jag begärde att det skulle skickas över till IOIR. När jag sedan i brevväxling för Södergren påpekade det problematiska i att han, som var anmäld som *custos* i Club St Erik, ägnade sig att att författa händelseförloppet, vidgick han problemet och förklarade att han skulle avhålla sig från att lägga sig i bedömningen av inlagorna från klubbens tävlande samt att han tänkt på att gå ut till klubbarna med en förklaring om hur det förhöll sig. Hur det gick med detta har icke kommit till min kännedom, men slutet på visan blev ju sålunda ytterligare ett förtydligande av att man med alla medel försökte hålla fast incommunicado-linjen.

Det fanns sålunda redan ett händelseförlopp och det återstod för mig att få tag på det. När tävlingen redan var i gång på vissa orter – det första 'heatet' – var det inte så svårt att få fram händelseförloppet från klubbar som var obefläckade av den stockholmska incommunicado-linjen. Jag fick ett sådant i min hand någon vecka innan tiden för ingivandet av det första heatets inlagor var inne.

Händelseförloppet hade som modell en följdprocess till FN-sanktionerna som tillkommit strax efter kamikazeraiden mot World Trade Center i New York City. Det var i en tid då man fortfarande fruktade att nästa angrepp skulle riktas mot FN-skyskrapan själv och under ledning av USA mobiliserades en allmän beredvillighet att slå så hårt som möjligt mot det ansvariga Al Quaida-nätverket. Sanktionerna var riktade mot det muslimska penningöverföringssystemet, känt som Al Barakaat, som antogs ha bidragit till finansieringen av angreppen på World Trade Center och Pentagon, och en förgrening till Sverige hade exponerat några somalier som vunnit svenskt medborgarskap, bl.a. Abdirisak Aden, vilkas tillgångar blivit frysta av svenska Finansinspektionen inom ramen för det stora FN-systemet. Detta hade gett upphov till en omfattande svensk anti-amerikansk kampanj av vanlig typ, och i denna kampanj hade både Bring och Bratt spelat en roll. Advokaten Bratts inställning sammanfattades i en hans artikel med den betecknande titeln ”Rättsstaten tar stryk” (SvD 24.1.2002) som att ”det måste vara fel på en terroristdefinition, som ens teoretiskt kan tänkas inkludera motståndarna mot Hitlerväldet”. Detta *cause célèbre* var sålunda modellen som med lämpliga modifieringar och namnbyten hade brukats av advokaten Södergren och sedan omhändertagits av Bring och Bratt.

Händelseförloppet rörde sålunda vid en vittförgrenad problematik, som närmast hörde hemma under professor Brings FN-präglade internationella rätt men som försetts med en tilläggsprocess inför Europadomstolen i Strasbourg. Ingen kan säga att problematiken var ointressant för domarna men den led förstås av en slagsida i det att frågan om uttömmandet av lokala rättsmedel tog en oproportionerligt stor plats, som – i den mån fråga icke var om FN-juridiken – i huvudsak gällde rättsmedlen i det svenska rättssystemet, vilket kanske inte skulle uppskattas av de icke-svenska klubbarna vilkas förtrogenhet med svensk juridik var skäligen begränsad.

Händelseförloppet var sakligt och juridiskt balanserat formulerat, samt försett med en särskild bilaga betitlad ”den legala bakgrunden” som specificerade FN-juridiken ävensom EG-juridiken, allt i valda delar, sålunda saker intressanta i sig men kanske något perifera för

## Epilog

studenter som fokuserat på Europakonventionen.

Till Händelseförloppet fogades traditionellt ett stort antal bilagor, som var tänkta att likställa de klubbar som fick antagas vara främmande för den miljö i vilken den hypotetiska tvisten utspelade sig, med de klubbar som var uppväxta i samma miljö. I detta fall gällde det sålunda att likställa de icke-svenska klubbarna med de svenska och att tillföra lämplig belysning av själva tvisten. De bilagor som var fogade till Händelseförloppet var två av Europadomstolens domar, samt ett svenskt HD-fall, ävensom texten till EG-kommissionens förordning av relevans för ämnet. Dessa bilagor var relevanta och hjälpsamma eftersom det kunde vara besvärligt för klubbarna att få tag på informationen i fråga.

Det förutskickades i Händelseförloppet att ”ytterligare bilagor, bl.a. tidningsartiklar, kommer att översändas inom kort.” Så skedde också. Det visade sig vara en artikel i Aftonbladet i vilken en av somalierna intervjuats, och en artikel i Svenska Dagbladet som diskuterade vilka rättsmedel som kunde stå somalierna till buds, samt slutligen en häftigt anti-amerikansk artikel i Svenska Dagbladet med den betecknande titeln ”Bekämpa USA:s rättsröta”.

Man kunde sålunda knappast säga att urvalet av bilagor var särskilt upplysande eller särskilt balanserat, eftersom studenterna inte fick någon insyn i problematiken bakom tillkomsten av det regelverk de sattes att analysera och att angripa respektive försvara. Svenska snyftreportage och upplysande anti-amerikanska kampanjartiklar var ju inte till stor hjälp härvidlag. Jag beslöt mig därför att tillföra litet balans på bilagesidan. Saken var desto lättare som författarna till Händelseförloppet i ett PS fäst deltagarnas uppmärksamhet vid förekomsten av ”ett rikt och tämligen lättillgängligt material om bakgrunden och motiven för och emot sanktionerna”, tilläggande att ”Kursledningen [d.v.s. Bring och Bratt] vill fästa de tävlandes uppmärksamhet på att sådant material kan ge parterna[s] argumentation konkretion och slagkraft.” Sådant material fanns tillgängligt i den på IOIR arkiverade klipp-samlingen som omedelbart stod till förfogande för stockholmsklubbarna om de gitte efterfråga den. Vad det gällde var att få ut materialet till samtliga klubbar innan skriftväxlingen hunnit avslutas. Det var därför bråttom beträffande första heatet, som torde ha fått materialet någon vecka före detta datum. Beträffande övriga klubbar var det inget problem.

Under titeln EXTRAVAGANTES ÖVNING XX utsändes därför från IOIR till klubbarna ett häfte med 15 artiklar, behandlande Al Barakaat-systemet, övervägandena i USA som gjort sig gällande under resans gång, ävensom några svenska snyft-artiklar och några svensk-kritiska artiklar. I den mån dessa kom till användning inom klubbarna kunde balansen i varje fall anses återställd.

Egendomligt nog föranledde detta utskick en reaktion från Köpenhamn av innebörd att jag icke borde lägga mig i övningen, samt ett meddelande från prefekten Eklund, som varmt instämde i Köpenhamns synpunkter. Det föreföll dock som om man i Köpenhamn haft litet för bråttom och icke satt sig in i tidtabellen för vår verksamhet på IOIR, d.v.s. att första heatet fått sina Extravagantes före de andra och i tid för att kunna beaktas i skriftväxlingen. Eklunds reaktion läste jag som uttryck för allmän förgelse.

## IV.

### 7. Inbjudan till Reykjavik

I ett cirkulärmeddelande, daterat 16.3.2004, riktat till prefekten Eklund, amanuensen Jenny

## Epilog

Liljeson, och professor Ove Bring, med kännedomskopior till samtliga advokatklubbar, upplystes följande:

Med anledning av att den nordiska rättegångstävligern om de mänskliga rättigheterna äger rum i Reykjavik i juni i år har Club Lögberg, Gunnar Helgason, hedersordförande och Sif Konráðsdóttir, ordförande inbjudit Jacob Sundberg, professor emeritus och tävlingens upphovsman och hans maka, Christina Sundberg, till Island. Club Lögberg kommer att stå för kostnaderna av gästernas flygresa.

Därmed hade jag onekligen fått 'en tillfredsställande roll' i övningen i Reykjavik och kunde sålunda fritt tillgodogöra mig det anslag som ställts till mitt förfogande av de Söderbergska stiftelserna (jfr ovan).

## V.

### 8. Skriftväxlingen

Jag hade i brev till klubbarna utbett mig att de, när de ingav skriftväxlingen för bedömning, också skulle ställa ett exemplar till mitt förfogande för studium. Så skedde emellertid icke. I efterhand verkar det som om klubbarna utgått från att IOIR skulle inhämta sina exemplar från Juridiska institutionens hemsida, där de enligt planerna samlades. Antagandet byggde emellertid på den felaktiga premissen att amanuensen skickat cirkulär 2, där hemsidan identifierades, också till IOIR, vilket icke var fallet. Incommunicado-linjen hade tydligen fått råda också här. Det var först sedan cirkulär 4, med resultatet av bedömningen, genom tillmötesgående från en av klubbarna, ställts till mitt förfogande, som det framgick att det fanns 3 tidigare cirkulär av för oss okänt innehåll. Sedan jag i skrivelse 26.5.2004 till amanuensen Jenny Liljeson uppmanat henne att omgående tillstålla mig cirkulären 1–3 för studium, inkom de också efter någon dag. Då uppmärksammades att hemsidan identifierats i cirkulär 2, varefter det var enkelt att ladda ned hela skriftväxlingen och börja studera den.

### 9. Domarpromemorian

Att sätta sig in i strukturen på problematiken och variationerna i argumenteringen i klubbarnas inlagor – sammanlagt sålunda över 600 sidor – var mer än vad en arbetstyngd domare kunde förväntas läsa in. Uppgiften översteg tydligen också vad kursledningen Bring och Bratt mäktade med, då det framgick så småningom att de delat upp skriftväxlingen och läst och bedömt hälften var, varefter den andre fått kontrolläsa kollegans synpunkter. Traditionellt brukade med hänsyn till domarna av Programledningen upprättas en domarpromemoria som excerptvis sorterade upp argumenten, organiserade dem i någon logisk följd, och på så vis sammanfattade tvisten på 15–20 sidor. En sådan domarpromemoria tillställdes sedan de enskilda domarna per post. Jag antog att en sådan måste ha kommit till stånd också denna gång, ehuru rättningsmetoden – då för mig okänd – inte kan ha underlättat upprättandet av en sådan domarpromemoria, och hänvände mig därför till Reykjavik, dit en sådan domarpromemoria borde ha inkommit också denna gång. Det visade sig att man först 4.6.2004 kunde från Reykjavik meddela att promemorian skulle ha inkommit, och genom hänvändelse till Högstarätten fick jag dokumentet i min hand. Det visade sig emellertid vara mindre fråga om en domarpromemoria i etablerad mening, utan i stället ett 60-tal sidor med kopior av valda klubbars inlagor. Det var naturligtvis bättre än 600 sidor, men ändå gan-

## Epilog

ska påkostande för en arbetstyngd domare att läsa. Dessutom var materialet från klubbarna helt oorganiserat och ostrukturerat vilket knappast underlättade inläsningen av själva problematiken. För egen del fann jag materialet oanvändbart för uppgiften att redovisa och sammanfatta vad tvisten egentligen gällde.

Under sådana förhållanden bestämde jag mig för att själv på grundval av skriftväxlingen upprätta en domarpromemoria efter den etablerade modellen och en sådan kom också till stånd och kommunicerades med de isländska domarna, vilka var nåbara per e-mail. Vilka de andra domarna var kunde utläsas ur cirkulär 5, som ställts till mitt förfogande, men där återfanns inga motsvarande adresser, och jag fick hoppas att organisationen i Reykjavik skulle delge dessa domare domarpromemorian när de anlände till Reykjavik.

Struktureringen av domarpromemorian, som blev färdig 6.6.2004, framgår av följande lista på rubrikerna.

### I. Processuella frågor

1. Avvisning ratione personae
2. Ækvivalensdoktrinen
3. Nationella rättsmedel
  - Solange-doktrinen
  - Svenska rättsmedel
4. Skadeståndstalan ett effektivt rättsmedel?
5. Delisting-proceduren
6. Kunde Nordiska Unionen stoppat EU-förordningen?
7. Derogation på grund av nödläge?
  - Det finns inget nödläge
  - Manglande meddelelse
8. Derogation enligt Art. 6
9. Margin of appreciation

### II. Merits

10. Är sanktionen införd genom "lag"?
11. Lex specialis
12. Klassificeringen som brott
  - Pelarna
  - Tidsbegränsning eller icke?
  - Penal eller preventiv åtgärd?
  - Kriminaliserat eller ej?
  - Oskyldighetspresumtionen
13. Bristande proportionalitet mellan skada och vinning
14. Statens positiva förpliktelser
15. Överprövning av skuldfrågan

## Epilog

Som man finner av denna – ofullständiga – översikt av problematiken upptogs en högst betydande del av klubbarnas intellektuella insats av processuell problematik, vilket kanske var mindre lyckat. Åtminstone framstod det så när Club Tromsø under pläderingssessionen tenterades på den svenska rättsprövningslagen. Men det framgick också att klubbarna täckt in frågor av betydande intresse för domarpanelen som orientering om en juridik de eljest kanske icke så ofta konfronterades med och som kunde locka till ett fortsatt engagemang i tävlingen även om man något fjärrmat sig från det centrala i Europakonventionen.

Granskningen av klubbarnas inlagor i samband med upprättandet av domarpromemorian gav också insyn i vilken nytta de haft av utskicket av Extravagantes.

## VI.

### 10. Det Sporrong Lönnrothska Priset

Genom nyssnämnda inbjudan från lokalkommittén i Reykjavik – effektivt besett Club Lögberg och dess hedersordförande Gunnar Helgason – hade jag beretts en tillfredsställande roll vid pläderingssessionen, vilket hade viktiga ekonomiska konsekvenser. När jag sedan granskade skriftväxlingen noterade jag att vissa klubbar insisterade på benämningen “Tävlingen om det Sporrong Lönnrothska Priset XX”, och detta gav mig anledning att kontakta ättlingarna till makarna Sporrong med en förfrågan om de icke under dessa förhållanden kunde vilja bidra till övningen med ytterligare SEK 15.000 som pris till vinnarna. Denna framstöt togs upp välvilligt och på så vis kom det sig att också tävlingen detta år kunde rubriceras tävlingen om det Sporrong Lönnrothska Priset XX. Priset överlämnades för närmare hantering till den isländska lokalkommittén som gjorde ett första pris därav. Det utdelades sedan vid avslutningsceremonin av Elisabet Fura-Sandström till det vinnande isländska laget och detta har fått motivera att också denna Årsrapport knutits till det Sporrong Lönnrothska Priset – den Tjugonde omgången.

### 11. Avslutning

Mycket hade naturligtvis varit enklare om det hade upprättats ett naturligt samband mellan den gamla ledningen och den nya, och resultatet hade säkerligen blivit bättre i många hänseenden, då många av misstagen kunnat undgås. Man kan inte undgå att fråga sig om bristen på samband möjligen styrts av motiv (1) relaterade till person, närmast av *förolämpningskaraktär*, ett beteende som i det förflutna icke varit juridiska institutionen i Stockholm främmande som man kan studera i IOIRs skriftserie, [se t.ex. IOIR nr 135 s 7 ff]; eller om det bara varit (2) *inhållet i de tänkta regeländringarna*, som man helst icke ville skulle komma inför mina ögon och kanske föranleda några mina mindre välkomna kommentarer som kunde tänkas generera de nytillkomnas prestige. Jag föredrar att tro på det senare alternativet.

Om man då utgår från att huvudsyftet icke varit förolämpningen, – att denna s.a.s. bara legat i fakultetsklimatet (“en sällsynt vidrig arbetsplats” som professor Carl Martin Roos formulerade det i sin avskedsansökan), stannar intresset vid tanken bakom **regeländringarna** och det är då naturligt att relatera denna till mina egna huvudsyften med övningen Sporrong Lönnroth, vilka numera skisserats i bidraget “Återblick” i IOIR nr 136. Det vill förefalla som om det framför allt för prefekten gällt att rida spärr mot just mina försök att reformera svensk juridik och svensk juristutbildning. Men sedan han under vårterminen 2004 såsom ovan redovisats funnit sig föranlåten att retirera på flertalet punkter kan man kanske göra sig förhoppningen att en del av reformverket kanske trots allt kommer att bestå.